

การค้าออนไลน์ - โลจิสติกส์ : คู่หูใหม่ยุค 4.0

ความเข้มแข็งของทั้งการค้าออนไลน์และโลจิสติกส์มีผลเกื้อกูลกันและกัน ปัจจุบันการค้าออนไลน์ของไทยมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด โดยในปี 2561 มีมูลค่าสูงถึง 3.2 ล้านล้านบาท ขยายตัว 14% จากปีก่อนหน้า สูงเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน ส่งผลให้โลจิสติกส์ได้รับอานิสงค์ตามไปด้วย โดยเฉพาะในกลุ่ม “ธุรกิจไปรษณีย์ภัณฑ์ และรับส่งสินค้า” ในปี 2561 มีมูลค่ากว่า 30,800 บาท ขยายตัวสูง

ที่ 11.3% จากปี 60 ซึ่งมีมูลค่า 28,100 ล้านบาท ส่งผลการแข่งขันในการให้บริการของผู้เล่นในตลาดที่มีแนวโน้มเข้มข้นขึ้น

- การเชื่อมโยงซัพพลายเชนของไทยพึ่งพาระบบถนนมากเกินไปก่อให้เกิดความแออัด (โดยเฉพาะช่วงเทศกาล) ส่งผลต่อการสูญเสียจากอุบัติเหตุอีกทั้งมีต้นทุนด้านประกันภัยเพิ่มและใช้เวลามากโดยไม่จำเป็นขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะใช้ระบบรางในการ เชื่อมโยงฯ มากกว่าถนน (ปัจจุบันไทยมีการขนส่งสินค้าระบบรางเพียง 2% ของการขนส่งทั้งระบบ)
- WHO รายงานว่าอุบัติเหตุบนท้องถนนของไทยคร่าชีวิตผู้คนไปมากเป็นอันดับสองรองจากลิเบีย โดยแต่ละปีไทยมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนถนนกว่า 36,000 คน
- การขนส่งทางน้ำยังต้องการการพัฒนาอีกมาก อาทิ เพิ่มความเร็ว และปรับปรุงรองรับสินค้าได้มากขึ้น

- การขนส่งทางน้ำยังขาดการจัดการที่ดีทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับในด้านโลจิสติกส์
- SMEs ยังเสียเปรียบด้านโลจิสติกส์ ทำให้เสียโอกาสทางการแข่งขัน
- ขณะที่การขนส่งระบบรางได้เชื่อมต่อกับต่างประเทศมากขึ้น การขนส่งระบบรางยังให้ความสำคัญกับสินค้าในกลุ่ม “ไปรษณีย์ภัณฑ์ฯ” น้อยอาจทำให้ไทยเสียโอกาสเจาะตลาดค้าออนไลน์ต่างประเทศ

ไทยมีระบบเครือข่ายถนนที่ครอบคลุมกว้างขวางและมีการบำรุงรักษาที่ดีพร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค ซึ่งสามารถสนับสนุนการขนส่งทางบกได้อย่างทั่วถึงทั้งประเทศ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมต่อการค้าออนไลน์กับประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวก เมื่อพิจารณาในกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไทยมีระดับการพัฒนาเครือข่ายการขนส่งสูงในระดับใกล้เคียงกับสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมารัฐบาลได้อนุมัติ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทั้งระบบ (งบประมาณปี 2558-2565) มูลค่าสูงกว่า 51 พันล้านบาทหรือสหรัฐฯ ภายใต้เมกะโปรเจกต์ 21 โครงการ ด้วยเจตนารมณ์หมายถึงการเพิ่มขีดความสามารถและคุณภาพของเครือข่ายการขนส่งของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งระบบรางของประเทศ ซึ่งจะช่วยลดความแออัดของท้องถนน และการพึ่งพาการขนส่งผ่านเครือข่ายถนนมากเกินไป ล่าสุดไทยได้มีความตกลงเชื่อมการขนส่งระบบรางกับจีนและ สปป. ลาว รวมทั้งได้มีการเปิดสะพานมิตรภาพแห่งใหม่ ไทย - กัมพูชา ณ บ้านหนองเอี้ยงสตึกบพ (อ.รัฐ-ประเทศ) อีกทั้งเปิดเส้นทางรถไฟคลองลึก-ปอยเปต เส้นทางรถไฟเชื่อมประเทศเพื่อน บ้านแห่งที่ 3 (แห่งที่ 1 เชื่อมมาเลเซีย แห่งที่ 2 เชื่อม สปป. ลาว) เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2562 เพื่อเชื่อมโยงโลจิสติกส์ในภูมิภาค นอกจากนี้การค้าออนไลน์และภาคการขนส่งของไทยได้รับประโยชน์จากความพยายามของรัฐบาลในการวางตำแหน่งประเทศให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งสำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อตอบรับกับการรวมตัวของ AEC ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีการค้าภายในกลุ่มกันมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเครือข่ายการขนส่งโดยรวมมีการพัฒนาค่อนข้างดีและมีการเชื่อมต่อที่ดี โดยเฉพาะกับซัพพลายเชนทั่วประเทศและตลาดต่างประเทศ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการเดินเรือตามลำน้ำและชายฝั่งก็สามารถทำได้ตลอดปีและมีค่าใช้จ่ายต่ำในทุกภูมิภาคสามารถเป็นการขนส่งทางเลือกแก่การขนส่งทางบกที่แออัด ระยะเวลาขนส่ง (Shipping lead times) และต้นทุนขนส่งมีความได้เปรียบทางการแข่งขันใน ภูมิภาคจะช่วยให้ดึงดูดการลงทุนด้านการผลิตมากขึ้น ซึ่งจะมีส่วนผลักดันให้การค้าออนไลน์ขยายตัวยิ่งขึ้น ปัจจุบันจะมีผู้ประกอบการโลจิสติกส์ถึงกว่า 100 ราย และเมื่อพิจารณาถึงการเติบโตของการค้าออนไลน์ที่มีสูงมากคาดว่าจะมีผู้ประกอบการรายใหญ่เข้าสู่ธุรกิจนี้มากขึ้น ก่อให้เกิดการแข่งขันแข่งขันมากขึ้น โดยเฉพาะด้านราคาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ค้าออนไลน์

ไทยเป็นฮับด้านการค้าของภูมิภาคประกอบกับมีภาคการผลิตที่ใหญ่และระดับการบริโภคมีการเติบโตดีส่งผลให้เกิดการเติบโตของการค้าออนไลน์และโลจิสติกส์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ระหว่างการประชุมเวทีซีอีเอ็มโครงการ 1 แถบ 1 เส้นทาง ครั้งที่ 2 ณ กรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562 นายกรัฐมนตรีของไทยได้ประกาศผลักดันไทยเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมโยงจีนพร้อมผลักดันความเชื่อมโยงจีนกับอาเซียนแบบไร้รอยต่อ ทั้งนี้โครงการ 1 แถบ 1 เส้นทาง ยังทำให้ไทยสามารถเชื่อมระบบโลจิสติกส์กับเอเชีย ยุโรปและแอฟริกาได้อีกด้วย ส่วนการขนส่งทางน้ำมีต้นทุนที่ต่ำ แต่มีส่วนในการขนส่งสินค้าของไทยเพียง 12% ซึ่งรัฐบาลกำลังเร่งพัฒนา อาทิ เพิ่มการพัฒนาให้มีความเร็วมากขึ้นสำหรับ EEC จะส่งผลต่อการเติบโตของการค้าออนไลน์และโลจิสติกส์ และไทยยังมีข้อดีในแง่การมีจังหวัดชายแดนของไทยมากกว่า 32 จังหวัดที่เชื่อมต่อการขนส่ง โดยตรงกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย ลาว กัมพูชา และเมียนมา) ที่สามารถค้าออนไลน์กับประเทศเพื่อนบ้านได้โดยตรงและ WTO ได้ผลักดันประเด็นใหม่ๆ อาทิ การเจรจาอีคอมเมิร์ซ ซึ่งสมาชิกทั้งหมด 76 ประเทศ รวมทั้งไทยได้ประกาศแถลงการณ์ร่วมการเริ่มเจรจาจัดทำความตกลงอีคอมเมิร์ซในการประชุม Informal Meeting of Ministers on E-commerce เมื่อ ม.ค. 62 ณ เมืองดาวอส จะช่วยให้การค้าออนไลน์ระหว่างประเทศมีความคล่องตัวมากขึ้นและ จะช่วยสร้างความมั่นใจว่าจะไม่ถูกเอาเปรียบระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นข่าวดีที่รัฐบาลกำลังเร่งพัฒนาการขนส่งทางน้ำ โดยจะมีการพัฒนาท่าเรือโดยสารให้สามารถ เชื่อมต่อการเดินทางของคนในกรุงเทพและปริมณฑล รวมทั้งให้ดำเนินการขุดลอกร่องน้ำทั้งชายฝั่งทะเล แม่น้ำ และปากอ่าวให้มีมาตรฐาน สามารถอำนวยความสะดวกด้านการเดินเรือได้ ล่าสุดได้มีการเปิดการเดินทางเรือโดยสารระหว่าง กรุงเทพ - นครปฐม ในคลองมหาสวัสดิ์แล้ว และจะได้พัฒนาเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าอย่างเป็นทางการต่อไป

แนวทางการปรับตัว
ภาครัฐอาจพิจารณานับสนุน SMEs ในงานด้านโลจิสติกส์ เช่น การใช้ร้านค้าประชารัฐที่มีเครือข่ายอยู่ทั่วประเทศเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าออนไลน์ของ SMEs อาทิ ส่งของออนไลน์แต่รับของได้ที่ร้านค้าประชารัฐใกล้บ้าน ซึ่งในระยะยาวภาครัฐอาจจัดตั้งร้านค้าประชารัฐ ณ จังหวัดชายแดนฝั่งประเทศเพื่อนบ้านเพื่ออำนวยความสะดวกในการผลักดันการค้าออนไลน์สู่ประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากการขนส่งระบบรางมีการพัฒนาไปมากทั้งการเชื่อมเส้นทางทั้งไทยและทั่วโลก ภาครัฐควรสนับสนุนให้การรถไฟ

แห่งประเทศไทยเข้าสู่ธุรกิจ “ไปรษณีย์ภัณฑ์และรับส่งสินค้า” อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มการแข่งขันในธุรกิจโลจิสติกส์ ลดการผูกขาดและจะทำให้ต้นทุนการขนส่งลดลงอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งประเทศไทยมีข้อได้เปรียบด้านการขนส่งทางน้ำที่ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัดภาครัฐจึงควรเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งทางน้ำด้วยวิธีต่างๆ เช่นยกระดับมาตรฐานท่าเรือตามลำน้ำและชายฝั่งให้สามารถรองรับการขนส่งขนาดใหญ่ ส่งเสริมเส้นทางการเดินทางเรือใหม่ๆ ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (อาทิ เส้นทาง ระนอง-เจนไน ของอินเดียซึ่งจะช่วยลดเวลาไม่ต้องอ้อมช่องแคบมะละกา) พัฒนาท่าเรือปากน้ำบางปะกง และปากน้ำท่าจีน เพื่อลดความแออัดของท่าเรือกรุงเทพฯระดับท่าเรือกันตัง (จ.ตรัง) สุท่าเรือสากล